

Vse pravice, katere smo kmetje od pamtiveka v planinskih gozdih imeli, nam hoče pobrati, a pomagati si sami ne moremo na nobeno stran. Pomagati nam morajo drugi, pred vsem visoka vlada. Ako zgubimo pravico do drv, stelje, paše itd. potem so gorenjski kmetje na suho položeni. Mislimo, da smo podpore od strani vlade ne samo potrebni, ampak tudi vredni. Za dom in cesarja smo vselej radi žrtvovali kri in imetje. To smo pripravljani tudi zanaprej vselej storiti, ali ohraniti in obraniti nas je treba zoper neopravičene in silne tirjatve omenjene družbe. Vse planine in gozde hoče nakupiti, a za pravice, ki so z njimi Bog vedi kako dolgo uže združene in od prejšnjih lastnikov bile spoštovane, za te pa ne mara, ampak jih hoče vse odpraviti in uničiti. Še pravdanje ne pomaga nič. Kolika reva da je kmet v takšnih okoliščinah, to je težko popolnem dopovedati.

J. A.

Iz Rogaca. (Stavbeni odbor) pride v zlato knjigo. Naš trg se opravičeno, ker je bolj reven in pri bornem hrvačkem sosedu (kar tudi pri nas upliva in to še posebno v tem letu zaradi potresa zagrebaškega i nezaslišano veliko toče) dolgo brani potrebnih stroškov za razno zidanje. Vendar bo ena reč za drugo na vrsto priti morala in sicer: cerkev, sodnija, šola. Cerkvenega obzidja se je uže pred par leti do polovice za tržko okolico lotil spošt. predstojnik g. Nace Mikuš, za drugo polovico se je brigal tržan g. Jožef Šporn, ki je med tem postal „bürgermeister“ in v novem stavb. odboru načelnik. Temu odboru se je posrečilo potrebna cerkvena popravila dognati in tako njih imena zabeležimo, koja so: načelnik g. Šporn, odborniki č. g. Centrih dekan gg. Hercl, Janez Ogriček, Drobnič, Mikuš. Za stroške skrbijo trije dobrotniki, v prvi vrsti cerkveni patron, svitli cesar sami, potem knez Alfred Windischgrätz in tržani pa okoličanje. Tudi ne gre pozabiti zastopnika patronovega blag. g. ptujskega glavarja Trautvetter-ja, ki dobrovoljno odbor podpira in kojemu zato tudi vsa hvala gre.

Iz Celja. (Kat. podpornemu društvu) darovali so: 1. Po č. g. dr. August. Kukoviču poslali Vojničani 22 fl. 2. Vč. g. Jožef Žehel, župnik pri sv. Petru 10 fl. vstanovnine. 3. Vč. g. Anton Keržič, katehet v Ljubljani 5 fl. 4. Svitli knez Salm v Novem Celju 5 fl. 5. Čg. Matevž Slekovec, kaplan pri sv. Marku 5 fl. 6. Gosp. Karl Regula, mestjan celjski 3 fl. 40 kr. 7. Gosp. France Lipovšek, obč. svetovalec 5 fl. 8. Blag. gosp. dr. Štefan Kočevar, cesarski svetovalec letnino s 2 fl. 9. G. Neža Ledl v Vojniku 2 fl. 10. Gospa Kožer v Celju 2 fl. 11. Čg. Jožef Jurčič kaplan na Paki 5 fl. 12. Neimenovan dobrotnik iz Solčave 5 fl. 13. Čg. France Jan, kaplan v Koprivnici 5 fl. 14. Vč. g. Ant. Vrečko, inful. opat za božičnico zopet 5 fl. 15. Č. g. Anton Ribar, kaplan na Teharjih 5 fl. 16. Vč. g. Peter Gostenčnik, župnik na Rečici 2 fl. 17. Neimenovan iz Nove cerkve 2 fl. 18. 3 neimenevani iz Nove cerkve 3 fl. 19. G. Florijan Knez,

posestnik v Košnici 2 fl. 20. G. Jožef Kodela posestnik na Dobrovi 3 fl. 21. N. in A. Kodela iz Dobrove po 2 fl. 23. Neimenovana gospa 2 fl. 24. Čg. Janez Berglez, vikar v Konjicah 3 fl. 25.—27. M. Brencce, posestniki na Ložnici, M. Lah posestnik na Zg. Hud. in Andrej Doleneč, posest. na Babnem po 2 fl. 28. Več neimenovanih 9 fl. Vsem blagim p. n. ustanovnikom udom in dobrotnikom našega „katol. podpornega društva“ želimo veselo novo leto; Bog nje blagoslovi! naj nam ostanejo zvesti tudi v prihodnje!

Iz Šoštanja. (Občina šoštanjska okolica) je imela 28. grud. m. l. svojo sejo. Na predlog obč. svetovalca g. Fran. Goričnika se je enoglasno sklenilo slovenski nradovati, z dostavkom da se to naznani slav. okrajnemu glavarstvu in slav. sodniji, da se bode njima le slovenski dopisovalo in taki dopisi sprejemali. Kaj pa sosedne nam občine: Topolščanje, Št. Florijančanje, vrli Škalčanje, Velenčanje, Št. Iljanje! i. t. d. Mislimo, da ne bodo dalje še nemškutarili ter lastni mili slovenski jezik v kot stavili! Gotovo ne bodo v novem letu naprej bahali se z nemščino, kakor pura s pavovim perjem. Saj ne vidijo kaj podobnega pri drugih narodih. Za nas Slovence ne more biti častno to, kar so drugi narodi zavrgli! Na noge toraj, krepki sinovi majke Slave! Pokažimo svetu, da nismo sluge bismarkovcev, ampak za blagor avstrijske domovine in čast slovenskega jezika vneti možje!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Slovenski novoletni listi: Narod, Slovenec, Edinost, Soča kažejo nenavadno upanje na veselejšo bodočnost. Zakaj pa nebi? Saj oživestno napredujemo, naši nasprotniki pa propadajo. Na Kranjskem se to najbolje vidi. Ondi imajo Slovence za predsednika cesarske vladi, nemškutarji pa so zgubili deželnega glavarja Kalteneggerja, nesramni list „Tagblatt“ je umrl, nemčurji se ne upajo več zvati: ustavoverce, ampak hočejo veljati za „deutsch-kraingerje“. Jednaka se godi vsej toliko ošabnej nemško-liberalnej stranki. Najhujši udarec jej žuga v gosposkej zbornici, kamor namerava grof Taaffe pozvati baje 25 novih udov, samo narodno-konservativnih gospodov. Tudi Jndom začelo je prebivalstvo gledati na prste, zlasti na Dunaji, kder imajo vse večje liste v svojej oblasti in so radi tega največja podpora liberalcem. Ti pa v svojej jezi kar divjajo in si tako čedalje bolj pot zapirajo do zopetnega gospodstva; jako škodilo jim je to, da so z znanim prusakom Schönererjem se proglasili enkrat za „fortschrittlerje“ (se vé v pruski tabor), a potem za „Deutsch-Nationale“ ter izvlekli „črno-belo“ zastavo prusko-nemško. S tem so le preočitno pokazali, da bi se radi za Bismarka skrili; ta bi jim naj pomagal! No, to je, hvala Bogu, sedaj prepozno! Sila kola lomi. V poslednjih zadregah šli so liberalci lovi

prej kot „klerikalca“ zaničevanega kmeta. Hočejo ga iznemiriti zavoljo gruntne dače, katera pa se je vendar iz nova odmerila po postavi, katero so „izomikani in prebrisani liberalci“ napravili. Toda neče se jim posrečiti, čeravno lažejo, da se kar po Avstriji kadi. Zastonj. V Linc so hoteli na tisoče kmetov zbobnjati pa je došlo samo 40 takih, ki niso bili pravi kmetje. Zato so pisar Kirschmajer in še 2 druga človeka šli v imenu kmetov pritoževati se na Dunaj k ministru Taffeju. Kirschmajer je se obnašal kot prismoda: enkrat je djal, da so kmetje sami začeli ves hrup, a kmalu potem pristavil, da ima on vse v rokah. Taaffe mu je rekel, da takšnega hrupa ni treba, ministri bodo v porazumu z državnim zborom uže storili, kar je prav. Kirschmajer je še hotel k cesarju iti, na kar mu je Taaffe djal: da cesar v kmetskih zadevah radi pritožbe poslušajo, vendar kmeti naj pridejo sami tožiti, a ne kakšni pisarji. Na to je ta predrzi človek iz Dunaja pobrisal. Kmetom pa sedaj zaporedom konservativni poslanci resnico razlagajo tako, da so popolnem zadovoljni. Poslanec Dobelhamerja in Oberdorferja je po 300 kmetov prišlo poslušati in jima izreklo svoje priznanje in zahvalo. Konservativnemu društvu v Linci pa je pristopilo 216 novih udov. Iz tega je razvidno, da liberalci nemških kmetov ne morejo zvabiti na svojo stran. In tako je prav! — Na Ogorskem so letos volitve v državni zbor. Tisza in njegova stranka se boji propada. — Hrvatje bi morali dobiti večjo število poslancev za ogerski državni zbor sedaj, ko bo vojaška granica spojena s Hrvatsko in Slavonijo. Tudi tega se Magjari bojijo, kajti pomnoženi hrvatski poslanci se lahko zvežejo s Srbi in Rumuni itd. in vladino magjarsko stranko potisnejo v manjšino. — V Livnem v Heregovini so hude preiskave, ker je baje davkarski uradnik nekega glavarja ali župana, ki je prišel davkov plačevati, s sabljo po glavi kresnil, da je kri curkoma tekla.

Vnanje države. Turki in Grki se nečejo mirno spraviti. Ponudeno jim evropsko mirovno razsodbo sta obadva odbila ter se pripravljata na boj. Turki hočejo 150.000 mož zbrati. Grki imajo 80.000 mož na nogah; na Ogorskem so kupili 1200 konj in priredili 30 torpednih čolničev ter 120 milijonov na posodo vzeli denarjev. Turkom pa neče nihče pesoditi, zato je sultan ukazal plačo uradnikom zmanjšati in prihranek porabiti za vojsko. — Ruski ministri bodo se bržčas s Kitajci na mirnem pogodili, da ne bo vojske. — Zoper Jude sklicavajo Nemci v Berlinu številnih sbodov, kder zahtevajo; naj nihče ne bere judovskih listov, naj vsak skuša pripomagati, da ne bo nobeden Jud med kristijani sodnik, uradnik itd. — Italijani in Francozi se uže zopet pulijo zavoljo Tuneške dežele v Afriki. V Parizi je umrl stari neznabogovič Blanqui, freimaurer in prekucub — nespokoren. V Isiji blizu Pariza so freimanrerji 44 vsmiljenih sester pregnali in tako 700 bolehavecem vzeli strežnice. V Tovlonu je se vnela velikanska oklopnica, ki je

stala 7 milijonov frankov. Morali so jo v morje potopiti, da ni razletela. — Angleži so prisiljeni v Irlandiji proglasiti obsedni stan s hitro sodbo, v Afriko pa poslati več vojske, ako nečejo ondi vse dežele zgubiti. — Kardinal Regnier je umrl, slovit branitelj sv. vere in nadškof na Francoskem.

Za poduk in kratek čas.

Gornjigrad.

II. Ob Dreti in Priprani pozidan je trg Gornjigrad, ki šteje v 106 hišah 715 ljudi (342 moških, 373 ženskih). Trg obdajajo na severu in jugu visoke gore. Iz višin pozdravljajo potnika bele cerkvice: sv. Lenart, sv. Florijan itd. V trgu nameščeni so uradi za ves okraj: c. kr. okrajna sodnija, c. kr. davkarija, c. kr. pošta, okrajni zastop, okrajni šolski svet, c. kr. notar, doktor zdravilstva, vračnik, 2razredna šola, c. kr. žandamerija.

Župnija gornjegrajska šteje 1931 duš. K njej pripadajo trg in srenje sv. Florijan, sv. Lenart, sv. Nikolaj in Bočna. Nekdaj bila je veliko večja kakor sedaj. Obsegala je ves okraj in še lokalijo sv. Andreja v Belih vodah. Polagoma se je prebivalstvo množilo čedalje bolj in nastajale so nove župnije, kuracije in lokalije. Prvi pastirji velikej fari bili so čestiti očetje in menihi benediktinci, ki so v Gornjem gradu postavili velik samostan ali „štift“. Tako je ostalo od l. 1140 do 1473. Tega leta je pa cesar Friderik IV. samostan zatrl, menihom pobral vse imetje ter ga porabil za novo škofijo, katero je bil v Ljubljani osnoval. Ljubljanski škofje bili so torej višji duhovni pastirji pa tudi lastniki grajščine ali „štifte“ v Gornjem gradu. L. 1786 je cesar Jožef II. ves gornjegrajski okraj odcepil od ljubljanske škofije in ga pritaknil lavantinskej. Ljubljanski škofje so pa ostali lastniki „štifte“ in patroni vsem župnijam gornjegrajskega okraja. Več stotin let so ljubljanski škofje v Gornjem gradu tudi prebivali. Škof Ernest grof Attems je l. 1743 dal podreti staro cerkev samostansko ter pozidati velikansko novo hišo hožjo na čast sv. mučenikoma Fortunatu in Mohorju. Cerkev je največja v našej škofiji in bi res sodila za stolno cerkev. Dolga je 55 metrov, široka 14 in visoka 27 metrov. Zidati pričeli so jo l. 1752 in v 8 letih postavili. Blagoslovil jo je in Bogu posvetil škof ljubljanski grof Leopold plem. Petazzi l. 1760. Altarjev ima 7. Na prednjem nahaja se malana podoba sv. Fortunata in sv. Mohorja. Izdelal jo je Leopold Layer iz Kranja. Pravi umotvori so pa malane podobe na stranskih altarjih: rojstvo Jezusovo, vstajenje, zadnja večerja in vnebohod. Umetniku je ime Kremser Schmid. Orglje so od l. 1847. Štejejo 22 registrov. Naredil jih je celjski orgljar Alojzij Hörbiger. Prednji del cerkve je znani Jakob Fantoni l. 1863 zmalal.